

11. Уайт Едвард Р., Дезілець Б., Маслюківська О., Шевчук Ю. Посібник з публічно-приватних партнерств. – К., 2009. – 80 с.

Отримано 19.04.2010

УДК 330.341.1 : 631

В.І.ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, І.А.ФЕДОРЕНКО, канд. екон. наук,
Н.В.БІБІК, В.І.ПЕТРАШ, А.П.БУБЕНКО, М.В.ГРИЦАНЕНКО
Харківська національна академія міського господарства

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ НА МОДЕЛЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Розглядаються проблеми сталого розвитку міст і розробки стратегій управління цим розвитком, виділено базові принципи, на які спирається сталий розвиток міст, запропоновано етапи реалізації концепції переходу до моделі сталого розвитку.

Рассматриваются проблемы устойчивого развития городов и разработки стратегий управления этим развитием, выделены базовые принципы, на которые опирается устойчивое развитие городов, предложены этапы реализации концепции перехода к модели устойчивого развития.

The problems of urban sustainability and develop strategies to manage the development, highlighted the basic principles, which relies on sustainable urban development, stages of implementation of the proposed transition to a sustainable development model.

Ключові слова: сталий розвиток, стратегія сталого розвитку, концепція переходу України на модель сталого розвитку.

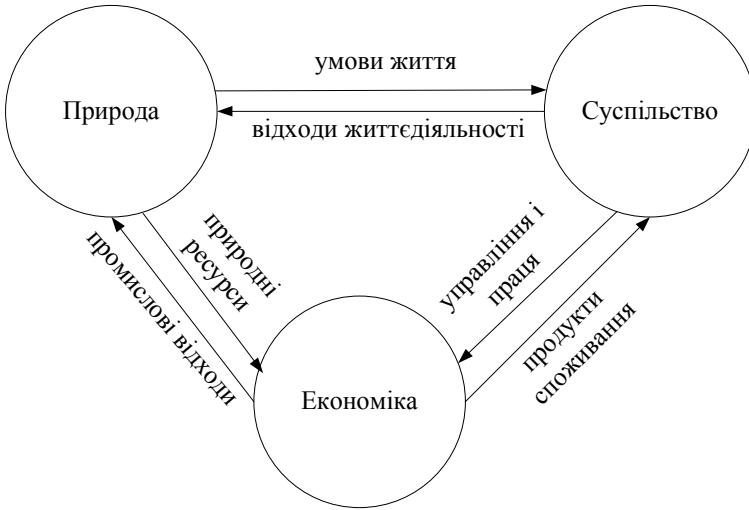
Актуальність даної роботи обумовлена тим, що стрімкий розвиток сучасної індустріальної цивілізації призвів до планетарної кризи, що охоплює різноманітні аспекти людського життя. Поступове усвідомлення нових загроз змушує народи і їхніх політичних лідерів шукати принципово нові підходи до соціально-економічного розвитку та природокористування. Одним з таких підходів може стати перехід на шлях сталого, або всебічно збалансованого, розвитку.

Сьогодні проблеми економічного зростання і стану навколишнього середовища отримують своє рішення в концепції "стійкого, стабілізуючого розвитку" – безперервного і тривалого (без соціальних потрясінь і природних катастроф) існування людини на планеті.

В даний час існує багато визначень сталого розвитку (СР). Це відбиває як складність самого поняття, що включає соціальні, економічні й екологічні аспекти розвитку людства, так і розбіжність поглядів представників різних шарів суспільства – наукових, підприємницьких, політичних [1]. Приміром, для наукових кіл ідея сталого розвитку означає перехід у нову якість суспільства і біосфери, для підприємницьких кіл – це можливість працювати без політичних потрясінь і перебудови суспільства. Сталий розвиток означає такий розвиток, що не

спричиняє необоротної зміни середовища існування людини. В цьому розумінні вихідними постулатами інтерпретації принципу сталого розвитку є наступні.

Сталий розвиток набагато масштабніше, ніж просто охорона навколишнього середовища. Воно припускає збалансоване функціонування трьох складових: природи, суспільства й економіки (рисунок).

Об'єкт сталого розвитку

З погляду економіки розвиток може вважатися сталим тільки при дотриманні балансу між господарською діяльністю людини і навколишнім природним середовищем. Соціальний підхід орієнтований на боротьбу з нерівністю можливостей. Екологічний аспект припускає направити зусилля суспільства на збереження природних ресурсів, вводячи обмеження на різні види діяльності щодо віддалених результатів впливу на навколишнє середовище.

Розробка стратегії сталого розвитку для України повинна базуватися на ретельному, всебічному вивченні існуючого стану нашого суспільства, а також на аналізі потенційних можливостей його поліпшення [2].

Стан сучасного українського суспільства характеризується великою кількістю різноманітних проблем, багато з яких вимагають невідкладного вирішення.

Сталий розвиток міст спирається на наступні базові принципи [3]:

- міста являють собою, з одного боку, найбільшу територіальну

одиницю, населення якої безпосередньо відчуває на собі порушення соціальної, архітектурної, економічної, ресурсної та екологічної рівноваги. З іншого боку, міський рівень – це той найменший масштаб, на якому ці проблеми можуть знайти конструктивне цілісне рішення в реалізації стратегії розвитку;

- визначається важливим раціональне використання території та формування ефективної політики просторового планування, що включає стратегічну екологічну оцінку всіх планів. Перевага віддається створенню багатофункціональних зон, які суміщують житло, місця роботи та надання послуг, щоб скоротити потребу в переїздах і, відповідно, знизити рівні забруднення;

- визначається важливість партнерства всіх секторів суспільства (влада, бізнес, громадськість), забезпечується доступ всіх громадян і зацікавлених груп до необхідної інформації та участь кожного жителя в розробці локальних стратегій розвитку, здійснюються програми навчання та підготовки з питань сталого розвитку як для широкої громадськості, так і для працівників органів місцевого самоврядування.

При побудові моделі стабілізуючого, сталого розвитку України необхідним є вибір тієї ідеї, в якості концептуальної основи якої виступатиме проблема формування ноосфери [4].

В узагальненому вигляді концепція переходу України на модель СР може виходити з послідовної реалізації взаємопов'язаних основних ідей:

- екологізація господарської діяльності в процесі збільшення в структурі національного багатства питомої ваги національного майна, що забезпечує підтримку необхідного економічного зростання країни та вирішення найбільш гострих соціальних проблем;

- збереження та відновлення біосфери та її локальних екосистем при обмеженні зростання природоємних елементів національного майна і посилення орієнтації на розумні потреби майбутніх поколінь з урахуванням стану природно-ресурсного потенціалу;

- формування ноосфери на основі реалізації двох попередніх концептуальних схем розвитку і забезпечення зростання національного багатства переважно за рахунок підвищення кваліфікації працюючих та зростання духовних цінностей.

Така послідовна поетапність переходу України на модель СР визначається сучасною соціально-економічною та екологічною ситуацією і можливістю трансформувати концептуальні положення в реальний національний план дій. Ця концепція повинна розглядатися як вихідні напрямки дій для формування такого плану, в якому мають в конкретній і конструктивній формі розкриватися цільові орієнтири і

механізми на найближчий період і перспективу, що забезпечують поетапну реалізацію поставленої задачі і дозволяють здійснити в підсумку перехід України на модель СР.

Перехід до моделі СР – процес досить тривалий, і забезпечити розвиток у рамках цієї моделі можна лише при врахуванні інтересів нинішнього і майбутніх поколінь. Перехід до моделі СР є перманентним, тому що в процесі розвитку суспільства будуть змінюватися не тільки ці інтереси, а й саме уявлення про стійкість розвитку [5].

У рамках сьогоденних уявлень реалізація Концепції переходу до моделі СР може бути здійснена в три етапи:

- на першому етапі слід вирішити першочергові завдання, пов'язані з переходом до моделі СР і складаються, в основному, у подоланні нинішньої кризової ситуації в соціально-економічній сфері, створення належної нормативно-правової бази по екологізації виробництва та інших сфер діяльності суспільства;

- на другому етапі можлива реалізація ряду елементів СР у рамках екологізації процесу соціально-економічного розвитку України, що дозволяє в основному здійснити вихід на нормальний рівень стану навколишнього середовища;

- на третьому етапі повинна вирішуватися проблема гармонізації розвитку суспільства, економіки та біосфери в планетарному масштабі. Даний етап слід розглядати як досить умовний період, що дає загальні уявлення про розвиток країни в майбутньому, за умови, що процес СР буде реалізовуватися відповідно до заходів, передбачених на двох попередніх етапах.

Для успішної реалізації ідей сталого розвитку в Україні необхідно наступне:

- інформування всіх верств населення про проблеми сталого розвитку. Незважаючи на те, що ця концепція в даний момент знаходиться в центрі уваги світової спільноти, в Україні багато про неї або не знають, або не звертають на неї належної уваги;
- зміна пріоритетів при розробці економічної, промислової, енергетичної, сільськогосподарської політики. Необхідно реформувати податкову систему, зокрема перейти на рентну систему оподаткування, підтримувати розвиток малого бізнесу, залучати внутрішні та зовнішні інвестиції;
- формування ефективної зовнішньої політики (особливо щодо імпорту/ експорту). Сьогодні український ринок заповнили імпортні товари, хоча багато з них можуть бути замінені товарами набагато кращої якості українського виробника;
- удосконалення нормативної бази. Необхідно створити відповідні

- нормативно-правові умови для стійкого розвитку;
- використання нових інформаційних технологій для обміну інформацією з питань сталого розвитку, для створення баз даних і моделювання локальних соціально-економічних та екологічних систем;
 - розвиток місцевого самоврядування. Сталий розвиток передбачає тісну взаємодію всіх секторів суспільного життя, що є скрутним при централізованому, галузевому управлінні.

1.Голубев В., Шаповалова Н. Что же такое устойчивое развитие (гипотеза) // Свободная мысль. – 1993. – №5. – С.4-6.

2.“Устойчивое развитие” или “стратегия” переходного периода (биоэкология) // Зеленый мир. – 1995. – №14.– С.11-13.

3.Опережающее образование и устойчивое развитие: проблемы экологического образования // Зеленый мир. – 1996. – №25. – С.21.

4.Дорогунцов В., Федоринцева А. Устойчивость развития эколого-экономического потенциала Украины и ее регионов // Экономика Украины. – 1996. – №7. – С.24-27.

5.Коптьог В. На пути к устойчивому развитию цивилизации // Свободная мысль. – 1992. – №14. – С.12-18.

Отримано 14.04.2010

УДК 332.145 : 502.131

В.О.ЛУК'ЯНИХІН, канд. екон. наук

Сумський державний університет

О.В.ЦИГАНЕНКО

Конотопський інститут Сумського державного університету

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Міські території є основою соціальної сфери життєдіяльності людини. Ефективність її функціонування в багатьох випадках залежить від визначення власної моделі соціо-еколого-економічного розвитку. Відсутність обґрунтованої схеми управління розвитком міської території, її функціонування, вимагає нових підходів і технологій управління, а також механізмів, спрямованих на ефективне використання інформаційних, організаційних, виробничих, людських та інших ресурсів.

Городские территории это основа социальной сферы жизнедеятельности человека. Эффективность ее функционирования во многих случаях зависит от определения собственной модели социо-эколого-экономического развития. Отсутствие обоснованной схемы управления развитием городской территории, ее функционирования, требует новых подходов и технологий управления, а также механизмов, направленных на эффективное использование информационных, организационных, производственных, человеческих и других ресурсов.

Urban territories are a part of social sphere of human's life-sustaining activity. The effectiveness of its functioning in many ways depends on defining own model of socio-ecological and economical development. The lack of relevant scheme of forming the management of urban territory development and its functioning requires new approaches and tech-